
РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА

УДК 330.341

doi: <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.178-187>

Щербан О. Я.¹, Малик Л. О.², Сенишин С. Є.³

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

¹ ППТ НУ «Львівська політехніка»,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра фінансів, обліку і аналізу,
вул. Горбачевського, 18, м. Львів,
79057, Україна,
тел.: 0931170958,
e-mail: oresta.y.shcherban@lpnu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5422-4032>

² Національний лісотехнічний університет України,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра менеджменту та маркетингу,
вул. Гетьмана Мазепи, 29, м. Львів,
79000, Україна
тел: 0974768473,
e-mail: lubamalik84@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5375-5373>

³ Прикарпатський інститут імені Михайла Грушевського
ПрАТ «ВНЗ «МАУП»,
кафедра менеджменту організацій, економіки та
підприємництва,
вул. В.Івасюка, 21, м. Трускавець,
82200, Україна,
тел: 0671480549,
e-mail: senyshyn_s@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7905-3062>

Анотація. Мета статті полягає у дослідженні особливостей управління фінансовими ресурсами територіальних громад в умовах воєнного стану в Україні. В даній статті досліджено управління фінансовими ресурсами територіальних громад. Обґрунтовано, що одна з ключових проблем, з якою стикаються об'єднані територіальні громади (ОТГ), полягає у забезпеченні належного виконання своїх обов'язків. Це включає здатність до ефективного формування бюджету, накопичення достатнього фінансового ресурсу для покриття термінових соціальних потреб громадян, відповідно до принципу субсидіарності, та реалізації стратегій їх економічного і технологічного розвитку. Окреслено ключові джерела фінансування для підтримки розвитку територіальних громад в Україні на фоні процесів децентралізації. Підкреслено важливість фінансового забезпечення у процесі розвитку місцевих громад. Управління фінансовими ресурсами територіальних громад в Україні набуває особливої актуальності в нинішніх умовах воєнного часу. Тому пошук ефективних шляхів фінансування територіальних громад для їхнього розвитку, управління місцевими бюджетами стає актуальним аспектом наукових досліджень. Вдале ведення цього процесу передбачає використання унікальних можливостей кожної території, залучення різноманітних джерел фінансування, накопичення та ефективного розподілення ресурсів, створення сприятливих умов для реалізації економічних ініціатив та місцевих соціальних програм. Основні джерела фінансування розвитку місцевих громад включають доходи від місцевих

бюджетів, фінансову підтримку від держави для місцевого самоврядування, а також залучення додаткових фінансових ресурсів місцевою владою через використання потенціалу розвитку території. Проаналізовано динаміку та структуру доходів місцевих бюджетів, а також їхню частку у зведеному бюджеті країни за останні роки. Висвітлено фактори, які впливають на фінансове управління в об'єднаних територіальних громадах, та підкреслено позитивний вплив об'єднання громад на управління місцевими фінансами. Обґрунтовано особливості управління фінансовими ресурсами територіальних громад в умовах війни в Україні. Акцентовано увагу на тому, що саме громади беруть на себе відповідальність за фінансування великої кількості повноважень, як делегованих, так і власних, що ще не були чітко визначені в Бюджетному кодексі. Ці обов'язки становлять основу для місцевих бюджетів, оскільки саме вони формують фундамент стабільності місцевих фінансів.

Ключові слова: умови воєнного стану, управління фінансовими ресурсами, територіальні громади, децентралізація, доходи місцевих бюджетів.

Shcherban O. Ya.,¹ Malik L. O.,² Senyshyn S. Ye³.

FEATURES OF FINANCIAL RESOURCE MANAGEMENT OF TERRITORIAL COMMUNITIES UNDER THE CONDITIONS OF MARITAL STATE IN UKRAINE

¹ IPPT NU "Lviv Polytechnic",
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Finance, Accounting and Analysis,
Gorbachevsky st. 18, Lviv,
79057, Ukraine,
tel.: 0931170958,
e-mail: oresta.y.shcherban@lpnu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5422-4032>

² National Forestry University of Ukraine,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
department of management and marketing,
Hetmana Mazepa st., 29, Lviv,
79000, Ukraine
tel.: 0974768473,
e-mail: lubamalik84@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5375-5373>

³ Precarpathian Institute named of Mykhailo Hrushevsky of
Interregional Academy of Personnel Management,
department of management of organizations, economy and
entrepreneurship,
V. Ivasyuka st., 21, Truskavets,
82200, Ukraine,
tel.: 0671480549,
e-mail: senyshyn_s@ukr.net
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7905-3062>

Abstract: The purpose of the article is to study the peculiarities of managing the financial resources of territorial communities in the conditions of martial law in Ukraine. This article examines the management of financial resources of territorial communities. It is substantiated that one of the key problems faced by the United Territorial Communities (UTCs) is to ensure the proper performance of their duties. This includes the ability to effectively form a budget, accumulate sufficient financial resources to cover urgent social needs of citizens, in accordance with the principle of subsidiarity, and implement strategies for their economic and technological development. The key sources of funding to support the development of territorial communities in Ukraine against the background of decentralization processes are outlined. The importance of financial support in the process of development of local

communities is emphasized. The management of financial resources of territorial communities in Ukraine acquires special relevance in the current conditions of wartime. Therefore, finding effective ways of financing territorial communities for their development, managing local budgets becomes a relevant aspect of scientific research. Successful management of this process involves using the unique capabilities of each territory, attracting various sources of financing, accumulating and effectively distributing resources, creating favorable conditions for the implementation of economic initiatives and local social programs. The main sources of funding for the development of local communities include revenues from local budgets, financial support from the state for local self-government, as well as the attraction of additional financial resources by local authorities through the use of the development potential of the territory. The dynamics and structure of revenues of local budgets, as well as their share in the consolidated budget of the country in recent years, were analyzed. The factors affecting financial management in united territorial communities are highlighted, and the positive influence of community unification on local financial management is emphasized. Justifying the peculiarities of managing financial resources of territorial communities in the conditions of war in Ukraine. Attention is focused on the fact that it is communities who take responsibility for financing a large number of powers, both delegated and their own, which have not yet been clearly defined in the Budget Code. These duties form the basis for local budgets, as they form the foundation for the stability of local finances.

Key words: financial resources, management of financial resources, financial support, territorial communities, local self-government, decentralization, revenues of local budgets.

Вступ. В Україні було здійснено низку ключових заходів у напрямку децентралізації, включно з ухваленням Закону України "Про добровільне об'єднання територіальних громад" та внесенням змін до Бюджетного кодексу та Податкового кодексу. Це сприяло збільшенню впливу територіальних громад на соціально-економічний розвиток країни через впровадження та реалізацію реформ у сфері місцевого самоврядування.

Об'єднання територіальних громад та мобілізація фінансових ресурсів у їхні бюджети представляють собою складні завдання, що вимагають злагодженої роботи органів влади на різних рівнях і постійної підтримки з боку міжнародних організацій. Це зумовлено не тільки економічними викликами, але й потребою в зміні свідомості населення щодо цих процесів. Відтак, актуальним стає пошук нових джерел фінансування, щоб забезпечити фінансову стабільність територіальних громад.

Визначення поняття територіальної громади наведено в Законі України "Про місцеве самоврядування в Україні", за яким вона визначається як група осіб, що проживають на одній території - в селі, селищі, місті, які формують незалежні адміністративно-територіальні одиниці, або, коли мешканці декількох сіл об'єднуються добровільно під єдиним адміністративним керівництвом. Територіальна громада представляє собою базову одиницю місцевого самоврядування, що володіє повноваженнями та здійснює ініціативу у самоврядуванні, вирішуючи питання локального характеру на основі власних матеріальних та фінансових ресурсів. Вона здійснює самоорганізацію через механізми прямої та представницької демократії та саморегуляцію, приймаючи місцеві нормативні акти в межах конституційних та законодавчих положень країни.[1]

Постановка завдання. Питанням дослідження теоретичних аспектів та практичних напрямів розвитку регіонів та їх територіальних громад присвячені праці українських та зарубіжних вчених, зокрема К. Блішук, В. Бесчастного, О. Гейди, Л. Квасній, В. Кравціва, Н. Павліхи, Н. Пилипів, Р. Грицька, І. Сторонянської, Л. Шноре, Дж. Хілліері та інші. В науковій літературі розглядаються особливості функціонування місцевих фінансів в Україні в умовах децентралізації, управління бюджетними ресурсами на місцевому рівні, презентується зарубіжний досвід планування та прогнозування доходів місцевих бюджетів, а також проводиться загальна оцінка реформ у сфері місцевих фінансів. Проте проблематика впливу воєнного стану на економічну активність, зменшення обсягів виробництва та торгівлі і на податкові надходження та інші джерела доходів місцевих

бюджетів територіальних громад є малодослідженою. Викладене вище додає актуальності і підкреслює необхідність проведення дослідження щодо особливостей управління фінансовими ресурсами територіальних громад України в умовах війни.

Мета статті – дослідити особливості управління фінансовими ресурсами територіальних громад в умовах воєнного стану в Україні і проаналізувати специфічний контекст впливу воєнного стану в конкретній території.

Нинішня ситуація в Україні показує, що військові конфлікти вкрай негативно впливають на економіку та фінансовий стан територіальних громад. Тому особливої актуальності набуває питання ефективного управління фінансами територіальних громад в умовах воєнного часу.

У воєнний період зазвичай збільшуються витрати на оборону, військові потреби, відновлення інфраструктури тощо. Громадам необхідно ефективно розподіляти свої фінансові ресурси для підтримки власної безпеки та допомоги постраждалим. Військовий конфлікт може призвести до зменшення економічної активності, зменшення обсягів виробництва та торгівлі. Це можна впливати на податкові надходження та інші джерела доходів місцевих бюджетів. У воєнний період важливо збільшити соціальні та економічні потреби місцевого населення. Ефективне управління фінансами може допомогти забезпечити соціальну підтримку та економічну стійкість громад. У воєнних умовах важливо, щоб управління фінансами було максимально прозорим та облікованим. Це дозволяє уникнути корупції, забезпечуючи правильний розподіл коштів та довіру громади до владних структур. Також потрібно бути готовими до управління фінансовими ресурсами в умовах надзвичайних ситуацій. Розробка резервних сценаріїв та антикризового плану може допомогти громадам ефективніше реагувати на непередбачувані випадки.

Отже, вважаємо, що дослідження особливостей управління фінансовими ресурсами територіальних громад України в нинішніх умовах війни та обґрунтування ключових факторів, які впливають на діяльність територіальних громад у таких умовах є актуальним.

Результати. Ключовим аспектом реформування місцевого самоврядування в Україні є процес об'єднання територіальних громад, метою якого є створення функціонально спроможних одиниць місцевого управління. Це необхідно, оскільки більшість бюджетів сільських, селищних рад та міст районного значення були залежними від дотацій, обмежуючи здатність громад розпоряджатися коштами на соціально-економічний розвиток. Злиття цих адміністративно-територіальних одиниць у єдину територіальну громаду має на меті утворення громади, здатної самостійно, через власні органи влади, забезпечувати належний рівень освітніх, культурних, медичних, соціальних та комунальних послуг. Реформа спрямована на підвищення ефективності місцевого самоврядування, дозволяючи йому самостійно вирішувати локальні питання з використанням власних ресурсів на благо мешканців громади [2].

Одна з ключових проблем, з якою стикаються об'єднані територіальні громади (ОТГ), полягає у забезпеченні належного виконання своїх обов'язків. Це включає здатність до ефективного формування бюджету, накопичення достатнього фінансового ресурсу для покриття термінових соціальних потреб громадян, відповідно до принципу субсидіарності, та реалізації стратегій їх економічного і технологічного розвитку. Таким чином, для ОТГ важливо не тільки мати доступ до необхідних фінансових ресурсів для забезпечення фінансової спроможності, а й володіти визначеними законом повноваженнями як органу влади, що становить основні завдання в рамках реформування.

Термін «територіальна громада» визначає групу людей, які живуть разом на території певного села, селища чи міста, що є незалежними адміністративно-територіальними одиницями, або представляє собою добровільне об'єднання мешканців декількох населених пунктів, що мають спільний адміністративний центр, згідно з Європейською хартією місцевого самоврядування [3].

Управління фінансами в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ) має свої особливості, обумовлені кількома ключовими аспектами. Оскільки фінанси ОТГ включають ресурси декількох населених пунктів, залучення представників усіх цих пунктів до управління покращує контроль за бюджетом і стимулює здорову конкуренцію між адміністративними одиницями за ефективне його наповнення.

В Україні відзначається недостатність досвіду у фінансовому управлінні на рівні ОТГ, що уповільнює реформування місцевих фінансів і ускладнює розв'язання поточних проблем. Однак, це також відкриває можливості для подолання існуючих недоліків та боротьби з корупцією в місцевих фінансах.

Встановлення прямих міжбюджетних відносин між бюджетом ОТГ та державним бюджетом забезпечує цільові міжбюджетні трансферти згідно з універсальною формулою, що має сприяти першочерговому фінансуванню соціальної сфери, незважаючи на складності у забезпеченні достатнього фінансування з інших джерел.

Концентрація значних фінансових ресурсів у бюджеті ОТГ створює потужний інструмент для впливу на соціально-економічний розвиток громади, але також збільшує ризики їх неефективного використання чи несправедливого розподілу. Ефективне планування і цілеспрямоване використання ресурсів стають особливо важливими. Науковцями доведено, що фірмам, які прагнуть до цифрової трансформації, потрібні цифрові можливості і ресурси, щоб забезпечити динамічні можливості (тобто гнучкість, швидкість і високий ступінь пристосування), щоб забезпечити швидку реакцію та здатність використовувати усі можливості на фоні швидких змін [4].

Чинне законодавство [3; 5; 6] вимагає, щоб якість і доступність публічних послуг в ОТГ не погіршувалися після їх об'єднання, що передбачає уважне планування видатків з урахуванням потреб у публічних послугах.

Передача державних владних та фінансових повноважень на рівень місцевого самоврядування стала ключовим елементом реформ у період незалежності України. Це зазначено у Концепції реформування від 2014 року. Основна мета цієї трансформації полягає у створенні ефективної системи місцевого самоврядування, що сприятиме покращенню життєвих умов громадян та забезпеченню їх якісними та доступними публічними послугами. Цього не можна досягти без забезпечення економічного розвитку та фінансової стабільності на місцевому рівні, а також без наявності достатніх ресурсів для фінансування місцевих бюджетів [7]. Фінансовий компонент відіграє вирішальну роль у забезпеченні ефективності місцевих громад [8]. Економічна активність, наявність кваліфікованих працівників, розвиток промисловості та соціальної інфраструктури є фундаментом для успішного прогресу громад.

Внаслідок реформи органи місцевого самоврядування стали більш зацікавленими у зростанні доходів місцевих бюджетів, у пошуках можливостей для їх збільшення та у підвищенні ефективності управління податками та зборами. Громади, що демонструють спроможність, відзначаються значним і стабільним зростанням власних доходів. При цьому особлива увага приділяється оптимізації структури бюджетних витрат, створенню ефективної, але не надмірно великої управлінської структури, регулярному аналізу використання бюджетних коштів та запобіганню їх неефективному використанню.

Ефективність місцевих бюджетів відображає соціально-економічний стан та потенціал розвитку відповідної території. У територіальних громадах Львівщини зростає увага до послуг туризму, оскільки наявні туристично-рекреаційні ресурси та можливості. Забезпечення місцевих бюджетів достатніми ресурсами є ключовим у здатності територіальних громад надавати кращі та більш різноманітні послуги не тільки туристам, а й своїм мешканцям, реалізовувати соціальні та інфраструктурні проекти, сприяти розвитку бізнесу, приваблювати інвестиції, розробляти програми локального розвитку та фінансувати інші ініціативи, що ведуть до всебічного покращення життєвого середовища їх жителів.

2022-2023 роки продемонстрували міцність місцевого самоврядування, яке зуміло ефективно впоратися з різноманітними викликами, включаючи фінансові, навіть під час воєнного стану. Початок 2022 року став складним для країни, але місцева влада показала себе здатною забезпечити суттєву підтримку не лише оборонним силам та забезпеченню національної безпеки, а й людям, які були змушені залишити свої домівки. Вони взяли на себе зобов'язання забезпечувати потреби тероборони, надавати матеріальну допомогу армії, привертати підтримку з-за кордону від самого початку агресії, одночасно підтримуючи всі аспекти життя громад на місцевому рівні (допомога переміщеним особам, підтримка релокованого бізнесу, організація укриттів, забезпечення послуг) незважаючи на майже щоденні повітряні атаки. Це стало можливим завдяки успішно проведеній реформі децентралізації, яка наділила місцеве самоврядування достатніми фінансовими та автономними ресурсами для ефективного реагування на воєнні виклики.

Хоча війна спочатку негативно позначилася на фінансовому та матеріальному становищі місцевих органів влади, державі довелося вжити заходів для підтримки стабільності бізнесу, зокрема через податкові пільги, до яких місцеве самоврядування мало б адаптуватися. І місцева влада відмінно впоралася з цим завданням.

На рис.1. наведено динаміку доходів місцевих бюджетів в розрізі видів надходжень (помісячно) за 2022 рік.

Рис. 1. Доходи місцевих бюджетів у розрізі видів надходжень (помісячно) за 2022 рік*

Fig. 1. Revenues of local budgets by types of revenue (monthly) for 2022

*Складено автором на основі [9]

У лютому та березні спостерігалось значне падіння податкових надходжень, проте до травня вони не тільки відновилися до своїх звичайних рівнів, але й продемонстрували зростання. У зв'язку зі змінами, внесеними Урядом до державного бюджету, політика у сфері трансфертів зазнала певних корективів, внаслідок чого обсяги субвенцій із державного бюджету опустилися нижче за показники попереднього року, коливаючись між 7 та 19 мільярдами гривень щомісяця. Структуру доходів місцевих бюджетів у 2022 році за видами надходжень подано на рис.2.

Рис.2. Структура доходів місцевих бюджетів у 2022 році за видами надходжень*

Fig. 2. The structure of local budget revenues in 2022 by types of revenues

*Складено автором на основі [9]

Протягом 2022 року доходи загального та спеціального фондів місцевих бюджетів склали 555,1 мільярда гривень. Податкові надходження відіграли ключову роль, становлячи 393,5 мільярда гривень, або 70,9% від загальної суми. Офіційні трансферти також мали значний вплив, формуючи майже 25% від усіх надходжень. Окрім того, у 2022 році спостерігалось помітне зростання частки місцевих бюджетів у доходах консолідованого бюджету.

На рис.3. подано частку місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету за 2017-2022 роки

Рис.3. Частка місцевих бюджетів у доходах зведеного бюджету за 2017-2022 роки*

Fig. 3. Share of local budgets in consolidated budget revenues for 2017-2022

*Складено автором на основі [9]

На початку війни місцеве самоврядування стикнулося з серйозними викликами, але успішно їх пододало, демонструючи свою спроможність ефективно реагувати на різноманітні загрози та проблеми. Децентралізація виявила силу фінансової бази територіальних громад і їхню готовність до швидкої адаптації під час кризи. [10]

Територіальні громади Львівщини, що уникли прямого впливу воєнних дій, виявили здатність гостинно приймати внутрішньо переміщених осіб, забезпечуючи їм необхідну інфраструктуру та доступ до публічних послуг належного рівня. Водночас, ці громади продовжували збільшувати внески до загального казначейського рахунку, незважаючи на воєнний стан і введені податкові пільги, відновлюючи та навіть збільшуючи обсяги надходжень до місцевих бюджетів порівняно з попереднім роком за рахунок надання якісних туристичних послуг.

Станом на 2022 рік, в межах адміністративно-територіального устрою України існує 1470 територіальних громад, які охоплюють всю країну, за виключенням тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим. Цей список включає 410 міських, 433 селищних та 627 сільських громад. Зокрема, у Львівській області зареєстровано 73 територіальні громади та 7 районів.

Внесок територіальних громад у зміцнення фінансового стану та ефективність заповнення Єдиного казначейського рахунку є значним. Водночас, саме громади беруть на себе відповідальність за фінансування великої кількості повноважень, як делегованих, так і власних, що ще не були чітко визначені в Бюджетному кодексі. Ці обов'язки становлять основу для місцевих бюджетів, оскільки саме вони формують фундамент стабільності місцевих фінансів.

З кожним роком бюджети територіальних громад демонструють високі темпи зростання доходів, що є свідченням успішності проведених реформ і високої ефективності на місцевому рівні. Приймавши на себе повноваження, які раніше належали районному рівню, територіальні громади показали здатність ефективно управляти та збільшувати фінансові ресурси.

Об'єднання територіальних громад сприяє поліпшенню управління місцевими фінансами завдяки кільком ключовим перевагам:

- Посилюється спроможність місцевого самоврядування керувати фінансами за рахунок можливості приваблювати більш кваліфікованих спеціалістів до керівних посад, при цьому зменшується кількість адміністративного персоналу та витрати на його утримання;

- Знижується кількість адміністративного персоналу в місцевих радах, що призводить до скорочення витрат на їх утримання;

- Зростає конкуренція між населеними пунктами у межах об'єднаних громад, стимулюючи детінізацію економіки, зниження рівня корупції у сфері бюджетних витрат, розподілу земельних ресурсів та управління комунальним майном;

- Рішення про надання ширшого спектру суспільних послуг приймаються на рівні об'єднаних територіальних громад, а не районних рад, що забезпечує краще врахування потреб населення.

Висновки. Умови війни створюють значні виклики для управління фінансовими ресурсами територіальних громад. До особливостей управління фінансовими ресурсами територіальних громад в умовах війни в Україні відносимо наступне:

- Безпека та ризики: Умови війни збільшують ризики для фінансових ресурсів через можливість збитків від воєнних дій, а також високий рівень нестабільності. У цьому зв'язку необхідно приділяти особливу увагу забезпеченню безпеки фінансової інфраструктури і заходам протидії фінансовому криміналу та корупції, що може зрости в умовах війни.

- Розподіл ресурсів: Зростає потребу в ефективному розподілі фінансових ресурсів для забезпечення потреб громадян, особливо тих, хто постраждав від воєнних дій. Тому

важливою є розробка і впровадження спеціальних програм та проектів для підтримки тих, хто постраждав внаслідок війни.

- Фінансування гуманітарних проектів: В нинішніх умовах війни в Україні зростає можливість фінансування гуманітарних проектів для надання допомоги постраждалим від воєнних дій територіальним громадам. Тому існує потреба в розробці механізмів швидкої та ефективної виплати коштів на гуманітарні потреби.

- Розрахунки з бюджетними змінами: Потреба у гнучкому бюджетуванні, щоб швидко реагувати на нові витрати та витрати, пов'язані з військовими діями. Тому важливим питанням є проведення розрахунків можливих витрат доходів і збільшення витрат на оборону та відновлення інфраструктури.

- Міжнародне співпраця: Можливість співпраці з міжнародними партнерами та організаціями для отримання фінансової підтримки та гуманітарної допомоги включає залучення міжнародних експертів для оптимізації управління фінансовими ресурсами в умовах війни.

- Кризове планування: Особливої актуальності в сучасних умовах в Україні набуває розробка кризових планів управління фінансовими ресурсами територіальних громад з урахуванням можливих воєнних сценаріїв та швидкого втручання у випадку кризових ситуацій.

- Інформаційна безпека: Питання забезпечення захисту фінансової інформації та інфраструктури територіальних громад від кібератак та інших загроз в умовах війни залишається відкритим і потребує особливого підходу.

Дослідження має як теоретичне, так і практичне значення, оскільки допомагає розуміти вплив воєнного конфлікту на доходи місцевих бюджетів України в умовах кризи. Проведений аналіз і висвітлення особливостей та проблем може сприяти підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами територіальних громад, а також розробці конкретних заходів для залучення туристів та збереження туристичного потенціалу Львівщини. Вважаємо, що управління фінансовими ресурсами територіальних громад в умовах війни вимагає відповідальності, гнучкості та ефективного планування для забезпечення стабільності та підтримки громадян України.

1. Конституція України № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), №30, ст.141(1996).
2. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» №157-VIII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), №13, ст.91(2015).
3. Європейська хартія місцевого самоврядування № 994_036. Відомості Верховної Ради України (ВВР), № 452/97-ВР, (1985).
4. Квасній, Л. Г., Квасній, З. В., & Грицко, О. М. Управління ефективністю стратегії цифрового бізнесу. *Публічне урядування*. 2022. №2 (30). С. 40-46. URL: [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2\(30\)-5](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2(30)-5)
5. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» №280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України (ВВР), №24, ст.170 (1997).
6. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 333 (2014).
7. Кириленко О., Малиняк Б., Письменний В., Русін В.. Планування та управління фінансовими ресурсами територіальної громади. Асоціація міст України. Київ: ТОВ «Підприємство «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 396 с.
8. Квасній Л.Г., Шпук М.Р. Особливості бюджетної децентралізації в сільських місцевостях. Становлення механізму публічного управління розвитком сільських територій як пріоритет державної політики децентралізації: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (4 грудня 2018 р., Житомир). Житомир: ЖНАЕУ, 2018. С. 156-159
9. Бліщук К.М. Проблеми управління місцевими фінансами в умовах воєнного часу: проблеми та можливості для їх вирішення. *Економіка та суспільство*. 2022. (43). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/1755/1691/> <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-67>
10. Hrytsko R., Kvasnii L., & Shulzhyk Y.. Modern approaches to the management of the financial objectives of the territorial community. *Středoevropský věstník Pro vědu a výzkum*. (2022). (10). URL: http://czvestnic.info/ojs/index.php/cz_ojs/article/view/171 (дата звернення 01.02.2024).

References

1. The Verkhovna Rada of Ukraine. Constitution of Ukraine.
2. The Verkhovna Rada of Ukraine. On Voluntary Unification of Territorial Communities. The Law of Ukraine. No. 157-VIII.
3. The Verkhovna Rada of Ukraine. European Charter of Local Self-Government No. 994_036.
4. Kvasniy, L. G., Kvasniy, Z. V., & O. M. Hrytsko. "Effectiveness management of digital business strategy." *Public administration*, no. 2 (30), 2022, pp. 40-46, [https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2\(30\)-5](https://doi.org/10.32689/2617-2224-2022-2(30)-5)
5. The Verkhovna Rada of Ukraine. On Local Self-Government in Ukraine. The Law of Ukraine.
6. Cabinet of Ministers of Ukraine. On the approval of the Concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine: Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 333. 2014.
7. Kyrylenko, O., Malynyak, B., Pysmennyi, V., and V. Rusin. *Planning and management of financial resources of the territorial community. Association of Cities of Ukraine*. Kyiv, TOV "Enterprise "VI EN EY", 2015.
8. Kvasniy, L.G., and M.R. Shpuk. "Peculiarities of budgetary decentralization in rural areas." *Formation of the mechanism of public management of the development of rural areas as a priority of the state policy of decentralization: materials of the International. science and practice conf.* (December 4, 2018, Zhytomyr). Zhytomyr, ZhNAEU, 2018, pp. 156-159.
9. Blishchuk, K.M. "Problems of local finance management in wartime conditions: problems and opportunities for their solution." *Economy and society*, no.43, 2022, <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-43-67>
10. Hrytsko, R., Kvasnii, L., & Y. Shulzhyk. "Modern approaches to the management of the financial objectives of the territorial community." *Středoevropský věstník Pro vědu a výzkum*, no 10, 2022. Publishing house Education and Science, czvestnic.info/ojs/index.php/cz_ojs/article/view/171. Accessed 01 Feb. 2024.

УДК 338

doi: <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.187-200>

Петрина М. Ю.¹, Стельмайстер М.-В. А.², Тараєвська Л. С.³

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ ТА ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА У ВОЄННИЙ ПЕРІОД

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра менеджменту і адміністрування,
вул. Карпатська, 15, м. Івано-Франківськ,
79019, Україна,
тел.: 0342-725875,
e-mail: reg@nung.edu.ua

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2233-6341>

² ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-1294-1534>

³ ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7301-0881>

Анотація. Темою статті є «Інноваційний розвиток України та Івано-Франківська у воєнний період». Стаття присвячена виявленню основних тенденцій та особливостей інноваційного розвитку України та Івано-Франківська у воєнний період, в цьому і полягає новизна роботи.

Для проведення дослідження в науковій роботі використовувалися методи: аналізу і синтезу – для аналізу інноваційного розвитку України, табличний метод – для аналізу лідерів інноваційних економік за групами доходів, статистичного аналізу – для оцінювання інноваційної спроможності України за 2019-2023 рр., графічний – для візуалізації висновків.

Доведено, що військові дії на території України значно посилили процеси деградації інноваційних перетворень в Україні. Огляд аналітичної інформації свідчить про те, що Україна «з'їхала» вниз в своїх показниках інноваційного розвитку в порівнянні з 2019 роком, що свідчить